

Tečaj III. V četrtek 21. svečana (februarja) 1850. **List 8.**

Solnce in megla.

(Basen po poljskem Niemceviča.)

Pomôci nehvaležnikom, je sebe pogubiti.
Resnico lično znala bi te basen ta učiti.

Po modrem nebu solnčice plavaje

Kaluže širne je vodico

Prestvárilo v lahnó meglico,

Perečih žarkov silo prostiraje.

In lahka para *) dvigne se visoko,

In kakor kaže nam izgled ničnote vsake,

Pozabi koj, komu je dolžna prerobenje,

Raztegne v zraku se široko,

Skopiči v goste se oblake —

Dobrotniku proti popolnoma ytemnenje.

Al solnce ne sterpi derznosti take,

Zaverne nehvaležnico z besedo glasno:

„Ne pomniš več, da te kaluža je rodila?

„Da meni dolžna si prestvarbo krasno?

„Al zdajci bo Nesmertnega te jeza učila,

„Kaj studna nehvaležnica zasluži!“

Izgovori, in žarkov silo združi,

Predrè oblake — zgine senca bežna,

Meglá preméni se v nalív, in nehvaležna

Se valja spet, kjer bila je rojena — v luži.

Detomil.

Slavček.

Pripovedka.

Na Kitajskem je vladal nekđaj prav mogoč cesar. Njegov grad je bil tako krasen, da skoro

*) Para, tukaj s o p a r.

celem svetu ni bilo lepšega. Na vertu so naj žlahnejše rožice rastle, in kadar je rahel vetric po njih potegnul, je zazvonelo, kakor da bi bili sreberni zvončki v cvetlicah tičali. Malo naprej, in prišlo se je v tihoten log, in log je peljal do sinjega morja. Ob kraju morja pa so bile zelene goščave, in v njih je prebival mlad slavček. Ti slavček je neizrekljivo lepo pël. Vsi ptički loga so omolknuli, kadar je on začel, rožice so mu veselo z glavicami nasproti kimale, veter je potihnul, in celó ubogi ribeč, ki je ob kraju morja stanoval, je svojo revščino pozabil, kadar je milo petje zaslišal. Iz vsih dežel so hodili popotniki v cesarjevo mesto, in so se čudili o lepoti grada, verta in loga. Toda, kadar so slavčka slišali, je vsak rekel: Slavček je pa še le naj boljši! In so pisali debele bukve od krasnega grada in verta in loga, al slavčka ni nobeden pozabil; vsi so ga naj bolj hvallili, in so od njega naj milše pesmice zlagali.

Jedne take bukve tudi cesar dobi v roke. Bere in bere, in mu je močno dopalo, ker so ga tako hvallili. Al na zadnji strani naletí besede: Slavček je pa še le naj boljši!

„Kaj zlomka“, si misli cesar, „slavček je pa še le naj boljši! Slavček! saj ga še vidil nikdar nisim! To je vendar čudno!“ Berž pokliče svoje višje služabnike in jih vpraša po slavčku. Al nobeden ne vé ne čerkice od njega.

„Danes zvečer“, zapové cesar, naj sem pride, da bo jedno zapël. Išcite ga, dokler ga ne najdete. Če ga ne bo, jih dobite vsak 500 na podplate!“

In služnabiki so šli. Joj, kako so iskali, iskali! Iz sobe v sobo, iz kota v kot, al slavčka ni bilo nikjer najti. Nobéna živa duša ni vedla nič od njega.

„Oh, in če ga ne najdemo, 500 na podplate! Joj, joj! joj!“ Niso si znali pomagati. Poslednjič poprašajo majhno deklico zanj, ki je ribe v cesarjev grad nosila. „Oh slavček! zavpije ta, njega dobro poznam!

Oh kako lepo poje! Ob bregu morja v gošči stanuje. Kadar zvečer mila lunica skoz drevno perjiče sija, ga z mojo ljubo mamico poslušave, in vsakikrat mi

solzice v oči stopijo. Zdi se mi, da angeljce slišim!

In deklica gospode pelje k slavčku. Kar začno krave na paši mukati. „Smo že vkup“, zavpije naj modrejši med njimi, „ga slišite, kako jo reže? Tako majhna ptičica, in tako močan glas. Presneto mu gré!“

„Ne, to so le krave“, zaverne deklica, „smo še daleč od mesta.“

Začno žabe v luži kvakati. „Joj, kako sladak glas!“ zavklikne drugi, „kakor da bi citral!“

„Ne, to so žabe“, pravi deklica, „bomo zdaj prijem.“ In slavček začne péti. „Tu je,“ zavpije deklica, „čujte, čujte! Tam le sedí!“ In je s perstom na ptička pokazala. „Je li mogoče?“ se čudijo gospodje, „jaz sim si ga vsega drugače mislil! Kako je gerd! Nič gosposkega nima na sebi!“

„Mili moj slavček!“ zakliče deklica glasno, „svitli cesar želi, da bi mu ti danes zvečer jedno zapél! „Iz serca rad“, odgovori slavček. „Čem li koj z vami?“ „Da“, pravi deklica, „cesar že komaj čaka!“ In šli so v grad.

Da te, kako je bilo že tu vse okinčano! Vse se je svetilo. Po stopnicah so bile naj lepše cvetlice nastavljene, in vetrice je po glavicah pihljal, da je zvonéno, ko da bi bili sreberni zvončki v njih ticali. V vélikej sobi je bila zlata kletka za slavčka, in ljudi je bilo, da se je vse terlo. Vsi so malega ptička z začudenjem gledali, in cesar se mu je prijazno nasmehljával.

Zdaj začne péti, in poje tako milo in sladko, da so mogočnemu cesarju solzice pritekale. Solzice so mu po licih lile, in slavček še le milše in sladkejše poje. Globoko v serce je segel njegov glas. Zdelo se je vsim, da se jim nebesa z vso angeljsko muziko okoli glave verté. In cesar je bil tako židane volje, da je slavčku naj dražja darila podeliti hotel. Ali mili ptiček se lepo zahvali, in reče: „Jez sim solzice vidil v očéh cesarja, in to mi je zadosti. Solzice v očéh cesarja! o moj ljubi Bog, kako je to lepó!“ In je še milše in slajše zapél.

Z jedno besedo: Slavček je s svojim petjem vsa serca vnel, in cesar ga je za dvornega pevca izvolil, in mu dal zlato kletko za stanišče, vsega dobrega jesti in piti, in pripuščenje še poverh, da sme po dvakrat na dan in po jedenkrat na noč svoj tihotni log obiskati. Po celem mestu so le od njega govorili.

Jednega dné dobí cesar debelo pismo. V pismu pa je bil drug slavček, narejen iz čistega zlata, in ves z dragimi kamni okovan, da se je svetil, ko soluce. Če se je navil, je znal jedno vižo živega slavčka piskati. Neki bogat kralj mu ga je poslal. Cesar ga je bil zlo vesel. „No“, pravi, „zdaj bota vkup jedno zapéla. To bo lepó!“ Začnéta. — Živi slavček je pač sladko pél, kakor pred; zlati pa je v eno mér jedno in isto gonil. Nikakor si tedaj nista mogla vstreči. Po tem takem je pravi slavček vtihnul, in zlati sam piskal. Ravno tako je dvornikom dopal, kakor popred pravi. In ker je bil ves zlat, in z dragimi kamni okovan, in se je tako lepo v solncu spremijal, so le njega gledali, in poslušali, če ravno je zmiraj le jedno gonil, in živega slavčka petje so kmalo pozabili.

Takó svét le hlepí po rečéh, ki so na videz lepe in krasne; pravo resnično lepoto kmalo pozabi!

Pravi slavček pa v svoj tihotni log zletí, kjer so spet ptičice njegov mili glas poslušale, in rožice mu prijazno nasproti kimale, kjer je ubogi ribeč o njegovej pesmi svojo revščino pozabil.

(Konec sledí.)

Piščalka.

(Povest. — Po ruskem Karamzina)

Dali so mi enkrat, ko sim še otrok bil, mošnico penzov. ¹⁾ Ves vesel v takim bogastvu letim hitro v štacuno, kjer so igrače prodajali, izberem si piščalko, ktere sim davno zaželel, in dam za njo vse peneze. Radovaje

1) Penezi ali denarji. —

se prelične kupljenke tečem domú, ne dam je iz rók, piskam neprestano, in celej hiši ne dam pokoja. Ali bratje in sestre, zvedivši koliko me stane, majó z glavami in pravijo, da ni pol tega vredna. Popisujejo mi vse prelepe reči, ktere bi bil za toliko penezov kupiti mogel; in ko se mi naposled še smejati začno, me je jok posilil, in piščalka mi vmesto veselja žalost dela. Ali ta žalost je imela nasledke. Za vék sim pomnil svojega okupa, in kadarkoli me je mikalo, nepotrebno reč kupiti, sim si rekel: Ne dajaj za golufno piščalko peneza. Tako so mi penezi ostali v mošni.

Vzrastši ¹⁾ sim šel po svetu; začel sim ljudi poznovati in pogosto skusil, da predrago kupujo piščalke.

Vidé, kako nekteri častém pridvornim ne žertvuje ²⁾ le časa in pokoja, ampak tudi prijatle in krepost, si mislim: „Leti človek drago plačuje piščalko.“ Vidé družega, kako plosk loví in hvalo ljudstva z razno zvijačo, o tem pa gospodarstvo zanemari in na zadnje ob hišo pride, si govorim: „Drago je on plačal piščalko.“

Vide skopega, ki se odpové vsej radosti življenja, odpové sreči, dobrodelen, od sosedov čislan, od prijatlov in svojcov ljubljén biti, in samo za polnjenje mošenj skerbi, pravim sebi: „Kako drago plačuje piščalko!“

Vidé slastnika, ki veselje telesa nad dušo stavi, si mislim: Kako vreden je pomilovanja, ki ne razmisli nasledkov, in tako predrago piščalko plačuje!

Kadar zapravljivec svoj dom z bagato obleko, z dražimi kosili, kočijami podkopuje, pravim: On ne previdi konca, ter bode prepozno spoznal, koliko ga piščalka stane.

Z jedno besedo, brez števila terplenj od tod izhaja, da ljudje ne poznajo cene reči, ter plačavajo predrago piščalke.

Podgorski.

Novice za mlade ljudi.

(Nasledek babje vere.) V Vukovaru se je bil ne

¹⁾ Vzrastši, to je, ko sim bil vzrastel (zrasel). ²⁾ Žertvovati ali darovati.

davno neki revež zanemil.*) Trije Vukovarčani gredo, in ga z voščenimi, lani o svečnici blagoslovljenimi svečami vsled babje vere, da bode potem ozdravil, tako dolgo nabijajo, da se sveče na drobne kosce razleté. Ni nam treba praviti, da je siromak nato ves onemogel in še bolj zdivjal. Kedaj bo vendar babjem veram zaklenkalo!

(Mož z ajdovo slamo v glavi.) Undan je nekdo v neki Ljubljanski kerčmi z modrianskim obrazom kvasil, da — kakor pravijo — na železnej cesti o vsaki voznji en človek nekam zgine. Kaj drugega je misliti — prista-vi modrijan — kot da ga hudoba vzame. Mi pa pristavi-mo: Kaj drugega je misliti, kot da so temu možu mo-žgani zginuli in da mu je kdo namesto njih ajdovo sla-mo v bučo vrinul, sicer be ne mogel tako neumno govo-riti!

(Novica žolska.) Prijateljsko pismo iz Dunaja nam naznani, da se slovenske bukvice: abeceda, mali kateki-zem i. t. d. za začetne šole v cesarsko-kraljevej dvornej tiskarnici že natiskujejo. Vse v novem pravopisu in našimi oblikami. Po tem takem se bode drugo leto poduk v slo-venskem jeziku začel. Bog daj srečo!

Kako je treba mladim drevesicem prvo leto streči.

Pervo leto ni treba drugega, kakor jih oplevati, zem-ljo rahljati, in v suši kropiti. Drevesica se morajo ople-ti, da le po perstu visoka zrastejo, in ko se plevel pri-kaže. Opleti se morajo z roko po dežju, kedar je perst vlažna, da se plevel s korenino vred populi, in sicer dva-krat do kresa. Po kresu pa se morajo trikrat z vozko ma-tikico okopati, da se plevel zatara, zemlja razrahlja, in tako koreninice več rodovitnega živeža za rast iz zraka dobijo. Vse to se mora varno storiti, da se koreninice ne ranijo, ali drevesica ne podkopajo. Kedar je suša, se jim mora kropiti, pa le zvečer ali zjutraj, nikoli pa v vročini.

*) Zanemil se je, um se mu je zmešal. (V Metliškeje okolici v rabi.)

Voda za škropiti je bolja iz kapnice ali luže kakor iz vodnjaka ali potoka.

Preveč in prepogosto se ne sme škropiti, ker vsa drevesica ljubijo bolj suho kakor mokro zemljo. Večkrat poletu se mora pri drevesicah pogledati, če jim niso miši, bramorji, ali kebri korenin spodjeli, kar se spozna, če začne perje rumeneti, ali drevesica se nagibati. Takrat se mora zemlja okoli poškodovanega drevesica terdo pohoditi in mu prilivati, da druge korenine stori. Miši pa polovi v past. Bramorje boš v piskric polovil, če ga v zemljo zakopaš in z desčico ali dilico pokriješ, ktera mora tako podložena biti, da bramor pod njo čez rob v piskric pade in iz njega ne more. Navadno in dobro je, drevesica kakoršna koli iz pešek in koščic izrejena, dve leti na miru rasti pustiti.

Tolsti bankovec.

Resnična smešnica.

Te dni proda neki kmetič dva vola za 650 frankov*) na somnju francozkega mesta. Kupec mu odšteje za nji 150 frankov v srebru in 1 bankovec za 500 frankov. Brihtni kmetič se sicer bankovca nekoliko brani, al ker ni bilo drugače, ga le pobaše v žep. Po tem gre v kerčmo kósit. Kmalo stoji juha pred njim na mizi. Al malo prevroča je. „Naj se nekoliko pohladi, si misli, in med tim vzame bankovec iz žepa, ga ogleduje od vsih strani, in premišlja, kako da bi bila ta popirnata cunjja 500 frankov vredna, in mu po nikakem v glavo ne gré. Kar mu bankovec po nerodnosti v mastno juho **) pade. Urno ga z žlico vlovi, ali tolst je, da od njega kaplje. Ozrè se okoli sebe po sobi, in ko vidi, da je samši v njej, pilepi bankovec na slonilo stola, in oboje bliže k peči primakne. Potem se vsede k juhi in začne jesti. Kar zasliši ropot za seboj. Hitro se ozrè, in zagleda stol prekucnjen, in — o groza! črnega mačka, ki je ravno tolsti bankovec po-

*) Frank, frãncozki denar, velja naših 23 kr. — **) juha ali župa.

žreti hotel. Kosček mu je še iz gobca molil. Naš kmet skoči ko jastrob za njim, al maček še urniše skoz okno v kuhinjo. Kmet za njim, maček iz kuhinje pod streho. Kmet vpije, da je groza, in skliče vse ljudi vkup. Z velikim trudom še le vlové mačka in kosček ubozega bankovca z njim, ki ga ni imel časa požréti. Nesrečni kmetič joka in joka, in neprenehama vpije: „O ko bi le vola še imel, vola! Kje sta, moja vola?“ Komaj ga nekoliko vtolajžijo. Z otetim kosom gré k vladnej denarnici, in pové jokaje svojo nesrečo, in ker je več prič smešni dogodek poterdilo, mu vse jedno državni denarničar odšteje 500 frankov v srebru, in s tim ubogemu kmetiču kamen od serca odvali. D.

Slovensko-ilirski slovník.

<i>Bógati</i> , slúšati.	<i>Bojišče</i> (bojiše), bojište.
<i>Bogatin</i> , bogátac	<i>Bojnica</i> , bojníca.
<i>Boginja</i> , boginja.	<i>Bojnik</i> , bojník.
<i>Bógljiv</i> , poslúšan.	<i>Bok</i> (klanec), bók.
<i>Bogoljuben</i> , bogoljuban.	<i>Bokal</i> , oka, vérč.
<i>Bogomil</i> , bogomil.	<i>Ból</i> , bol.
<i>Bogomòlec</i> , bogomòlac.	<i>Bolan</i> , bolan, bolestan.
<i>Bogoslòvec</i> , bogoslòvac.	<i>Boléhati</i> , bolovati.
<i>Bogoslòvje</i> , bogoslòvje.	<i>Boléhov</i> { boležljiv.
<i>Boj</i> , bój.	<i>Bolehen</i> { boležljivost.
<i>Bója</i> , bója.	<i>Boléhnost</i> , boležljivost.
<i>Boják</i> , bójak.	<i>Bolézen</i> bolest, beteg.
<i>Bojázan</i> , bojázan	<i>Boléti</i> , boliti.
<i>Bójin</i> , bójan.	<i>Bolečina</i> , bol.
<i>Bojěč</i> , bojazljiv.	<i>Bolha</i> , buha.
<i>Bojěčnost</i> , bojázan.	<i>Bolj</i> , više.

Popravek. V poprejšnjem listu na 50 str. so ostali 3 razžalni tiskarski pogrěški: V 2. verstí „obupnati“ namesto: obupati; — v 23. verstí v „voži“ nam: vózi, to je v jěči; — v 4. verstí od zdolaj pa „brez graha“ nam: brez greha. Prosimo to popraviti. Kdor je imel že kaj s popravljanjem natisa opraviti, mu ni treba praviti, kako lahko se kakšna čerka prezre, posebno če se v tiskarskem posnėtku za popravljnje vsaka čerka natanjko ne pozna.

Založnica **Rozalija Eger**. — Odgovorni vrednik **J. Navratil**.

V Ljubljani.